

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juan Joxe Imaz Mujika

*Hernalde,
Gipuzkoa
(1919)*

Aurkibidea

Biografia

Hernaldeko Galardi baserrian jaioa, zazpi senidetan bigarrena da Juan Joxe. Gurasoak ere Hernaldekoak bertakoak zituen. Baserrian lan egin izan du beti, soroan, ganaduarekin... Tolosara sarri-sarri joan ohi zen, egurra saltzera gehienbat. Eta Donostiara ere bai, perretxikoak saltzera. Baina bidaiarik handiena, dudarik gabe, soldaduskan egindakoa da. Izan ere, hemezortzi urte bete berritan eraman zuten gerrara Juan Joxe, 1937an, eta zazpi urtez ibili zen soldadu gisa. Aragoan, Katalunian, Andaluzian... Ostera, ordea, Hernaldera itzuli zen, jaiotetxera, eta geroztik han bizi izan da beti.

Zintak

HRA-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren
- **Data:** 2010-02-24
- **Iraupena:** 82 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Arteaga, Karmele

Pasarteak

1. Aita eta ama, biak Hernaldekoak

- **Erref:** HRA-001/002
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:00:50. **Bukatu:** 00:01:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Zazpi senide ziren: bost arreba eta bi anai. Horietan bigarrena zen Juan Joxe. Aita Galardi baserrikoa zen eta ama Ezkamendikoa, biak Hernaldekoak.

2. Txikitatik baserri lanetan

- **Erref:** HRA-001/003

- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:01:36. **Bukatu:** 00:03:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Txikitan amak kafesnea eta zopak ematen zizkien eta ondoren baserriko lanetan hasten ziren. Behiak orraztea ez zuen gogoko, baina hala ere egiten zuen. Ukuiluko lanak egin ondoren gosaldu egiten zuten berriro lanari ekin aurretik. Basoko lanetara edo sorora joaten ziren.

3. Hotz izugarria eta arropa txarrak

- **Erref:** HRA-001/004
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:03:22. **Bukatu:** 00:04:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Natura » Meteorologia
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Eguraldi hotza egiten zuen batean, segara joan eta belarra izoztu egin zitzaien. Juan Joxek 12 urte zituen eta ezinean negarrez hasi omen zen. Orduan ez zuten gaur bezalako arropa onik.

4. Lan ezberdinak urtaroen arabera

- **Erref:** HRA-001/005
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:04:44. **Bukatu:** 00:06:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Mutil koskorretan galtza motzetan ibiltzen ziren, baita neguan ere. Negu osoa berdin pasatzen zuten, orbeletan. Udaberrian berriz lur banatzeak izaten ziren. Lur banatzeak zer ziren eta lurra nola prestatzen zuten azaltzen du. Behiaren adar ondoetan eskuak berotzen zituzten.

5. Hernialdeko eskola eta Tolosako gau-eskola

- **Erref:** HRA-001/006
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:06:17. **Bukatu:** 00:07:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Eskolara oso gutxi joaten ziren. Sasoi batean Tolosako gau-eskolara joan zen eta lau erregelak ikasi zituen. Maisua esku motza zela gogoratzen du. Hernialdeko eskolan neskak eta mutilak elkarrekin ibiltzen ziren. Maisua, don Luis, euskalduna zen.

6. Igandetako planak

- **Erref:** HRA-001/010
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:12:38. **Bukatu:** 00:13:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Igandetan goizeko mezara joan ondoren pilota-saioa egiten zuten. Ondoren, etxera joaten ziren lanak egitera. Arratsaldean ez zegoen siestarik, bezperetara joan behar izaten zuten. Igandetan ez zen dantzarik izaten.

7. Pilotan igande arratsaldetan

- **Erref:** HRA-001/011
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:13:53. **Bukatu:** 00:15:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Elizaren paretan edo kontzeju azpian aritzen ziren pilotan. Mutilak bakarrik ibiltzen ziren. Txokoka edo partiduak jokatzeko ibiltzen ziren.

8. Gerra hasi zenean, politikaz gutxi zekiten

- **Erref:** HRA-001/016
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:21:42. **Bukatu:** 00:23:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera
- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak

Laburpena:

Gerra hasi zenean, nafarrak zetozela esan zuten. Arratsaldean belarra biltzen ari zirela enteratu ziren. Ezer ez zekitela azpimarratzen du. Txapel gorriak Hernialdera iritsi ziren, Montezkuek barrena.

9. Soldaduak tiroka inguruko mendietan

- **Erref:** HRA-001/017
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:23:04. **Bukatu:** 00:24:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Menditik zetorrela, balak bota zizkioten eta tartean pasa zen. Montezkuetik botatzen zituzten tiroak. Inguruko mendi guztiak nafarren esku zeuden.

10. Gerra hasi zenean, ez zuten beldurrik

- **Erref:** HRA-001/018
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:24:11. **Bukatu:** 00:25:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Gerraren eragina](#)

Laburpena:

Nazionalak Tolosan sartu zirenean, ez zuten pentsatu inork ezer egingo zienik, eta horrela izan zen. Bazter batean pistola bat aurkitu zuen Juan Joxek, eta erreketek bati eman zion. Bere etxean ez zuten ideia politikorik.

11. Erreketeak Hernialden

- **Erref:** HRA-001/019
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:25:50. **Bukatu:** 00:27:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Jarrera politikoak](#) » [Erreketeak](#)
- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Gerraren eragina](#)

Laburpena:

Hernialden erreketek ibili ziren. Ez zuten beldurrik ere sentitu. Erreketeak inguruan ibiltzen ziren trintxerak eta egiten.

12. Gerrara 18 urte bete ondoren

- **Erref:** HRA-001/023
- **Iraupena:** 0:03:14. **Hasi:** 00:33:50. **Bukatu:** 00:37:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- [Politika](#) » [Gerra zibila \(1936-1939\)](#) » [Borroka](#)

Laburpena:

Hemezortzi urte zituela, gerrara joan behar izan zuen. San Jose egunean, Lizarrara eramán zuten eta oso gaizki pasa zuen. Ondoren, Donostiara bidali zuten, Loiolara. San Isidro egunean, Teruelera eramán zuten; eta handik Lleidara, zortzi hilabetez. Han trintxerak egiten ibili zen; eta, geroago, alde egin behar izan zutenean, zauritu egin zen. Zortzi hilabete pasa zituzten nazionalak ibaiaren alde batean zirela, eta gorriak beste aldean.

13. Gerran pasatako gorabeherak

- **Erref:** HRA-001/024
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:37:04. **Bukatu:** 00:39:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bere batailoian, gehienak euskaldunak ziren; horregatik, erdaraz ikasi gabe gelditu zen. Zortzi hilabete geroago, Katalunia erori zen. Gorrien aurkako eraso batean lanean ari zirela harrapatu zituzten, eta gauza guztiak bertan utzita alde egin behar izan zuten.

14. Bonbardaketak gerra garaian

- **Erref:** HRA-001/025
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:39:25. **Bukatu:** 00:41:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Hegazkinen bonbardaketak ere bizi zituen, baina salbatzea lortu zuen. Nazionalen hanka-sartze batengatik egindako bonbardaketa azaltzen du. Hildako animaliak lurperatzen ere ibili behar izan zuten.

15. Gerran egindako lagun bizkaitarrak

- **Erref:** HRA-001/026
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:41:02. **Bukatu:** 00:43:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Gerran, ez ziren haserretzen, ez eta protestarik egiten ere. Gehienak gipuzkoarrak eta bizkaitarrak ziren. Elkarrekin ongi konpontzen ziren. Bizkaitar batek erdaraz hitz egiten zion berak ikas zezan. Muxikako laguna aipatzen du.

16. Euskararen inguruko eztabaidak gerra garaian

- **Erref:** HRA-001/027
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:43:22. **Bukatu:** 00:44:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Tolosakoa euskararik hoberena zela esaten zutenez, eztabaidak sortzen zirenean, tolosar bati galdetzen zioten; askotan, Juan Joxek konpontzen zituen eztabaida haiek. Berak esandakoarekin konforme gelditzen omen ziren.

17. Extremadura eta Andaluzian gerra garaian

- **Erref:** HRA-001/029
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:47:00. **Bukatu:** 00:49:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Extremadura eta Andaluzia osoan ibili zen gerra amaiera iritsi bitartean. Gerra bukatu zenean, Jaenen zegoen. Hango herri batean, Ubedan, ezer ez erosteko eskatu zien nagusiak, arriskutsua zelako.

18. Ubedan gerra garaian

- **Erref:** HRA-001/030
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:49:00. **Bukatu:** 00:49:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaian, Ubedan (Jaen, Andaluzia), bertakoek kantatzen zien abestia gogoratzen du.

19. Zazpi urte soldadu

- **Erref:** HRA-001/031
- **Iraupena:** 0:02:34. **Hasi:** 00:49:59. **Bukatu:** 00:52:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaian, Ubedan (Jaen, Andaluzia), gaua frontoi batean pasa zuten, hotz izugarriarekin. Handik beste herri batzuetara joan ziren eta argi ibiltzeko eskatu zieten. Gero Malagara joan ziren, eta sei hilabetez Alhaurin de la Torren egon ziren, ezer egin gabe; Sevillan, beste bi urte eta erdi. Denera zazpi urte pasa zituen gerran.

20. II. Mundu Gerra zela eta berriro mobilizatuta

- **Erref:** HRA-001/032
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:52:33. **Bukatu:** 00:54:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Gerran lizentziatu ondoren, berriro mobilizatu zuten II. Mundu Gerra zela-eta. Donostiako Loiolan egon zen bi urtez. Aiako Harrian Gaztelu bidean dagoen errepidea Juan Joxe eta beste batzuk ibili ziren egiten.

21. Donostiara estropadak ikustera

- **Erref:** HRA-001/033
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:54:09. **Bukatu:** 00:55:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura
- Aisia » Kirola » Uretako kirolak

Laburpena:

Gerra aurretik Donostiara urtero joaten ziren estropadak ikustera eta ondoren Lezora ofrenda egin eta bazkaltzera.

22. Ezjakintasuna gerra garaian

- **Erref:** HRA-001/034
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:55:30. **Bukatu:** 00:58:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra garaian, Lleida inguruko herriak ezagutu zituen. Gauza handirik pentsatu gabe pasa zuten gerra, ezer jakin gabe. Bizkaitarrak argiagoak zirela pentsatzen du, Bizkaian gerra ikusita joan zirelako.

23. Loiolatik Hernialdera egunero

- **Erref:** HRA-001/035
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:58:38. **Bukatu:** 01:00:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Gerran lizentziatu ondoren, II. Mundu Gerrarako berriro mobilizatu zituztenean, egunero etxera itzultzen ziren Donostiatik. Bidaia trenez egiten zuten eta horrelako batean kartera harrapatu ziotela kontatzen du.

24. Denbora luzea etxetik kanpo

- **Erref:** HRA-001/036
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 01:00:48. **Bukatu:** 01:02:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Espainiako Gerra Zibilaren ostean, II. Mundu Gerrara deitu zituztenena, Castillo del Inglés deiturikoan egon zirenean, astean behin etortzen ziren etxera. Gerra denboran, lau urte behintzat egin zituen etxera itzuli gabe.</p>

25. Denbora luzea etxetik kanpo

- **Erref:** HRA-001/037
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 01:02:05. **Bukatu:** 01:03:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:

Zortzi egunez behin etxera itzultzen zirenean egonaldia luzatzen saiatzen ziren. Horrela bi urte pasa zituzten.

26. Zazpi urte soldadu

- **Erref:** HRA-001/038
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 01:03:13. **Bukatu:** 01:04:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Jarrera politikoak

Laburpena:

Gerrako kontuak etxean askotan kontatzen zituzten, baina etxeak ez ziren politika kontuetan sartzen. Zazpi urtez egon zen gerran, eta denbora luzea egin zitzaion.

27. Euskaldunek izen ona zuten armadan

- **Erref:** HRA-001/039
- **Iraupena:** 0:04:05. **Hasi:** 01:04:20. **Bukatu:** 01:08:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Ofizialekin oso ongi konpontzen zen. Enkarguak egiten ibiltzen zen; eta,

bereziki, ofizialen tabakoarekin zigarroak egiten. Kargu baten laguntzaile izan zen denbora luzez. Euskaldun asko ibiltzen omen ziren horrelako lanetan. Euskaldunek fama ona omen zuten.

28. Herriko festak

- **Erref:** HRA-001/041
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 01:09:03. **Bukatu:** 01:10:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Aisia » Kultura » Dantza
- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

<p>Gerratik bueltan herriko festetara joaten ziren. Asteasuko bat ttun-ttun jotzaile izaten zen eta dantzasokan ere ibiltzen ziren. Baltsean berriz, ezin. Beste solaskide batek parte hartzen du.</p>

Transkripzioa

- Ta goguan dazkazu baita're Hernialdeko festak adibidez nola izaten zian, zuk han gerratik bueltatutakon, ze festa klase izaten zan Hernialden?
- Juan Joxe: Han nabillela?
- Ez, ez, zu etorritakon, behin bueltatuta, festetan-ta ez ziñan ibili?
- J.J.: A, etorritakon, bueno, gu hantxe, tirriki-tarraka, besten modun-eo segi. Hor ibiltzen giñan, Herniyoa zala ta...
- Ze festa klase izaten zian? Hemen Ama Birjiña egunian?
- Andrea: Ama Birjiña egunian.
- J.J.: Bai, bai, ttuntun jotzaillek eta eskutako soiñuba're bai ta, izaten zian. Bai.
- Zein etortzen zan o?
- J.J.: Asteasuar[...], zeak, ttuntun jotzaillek, asteasuarrak.
- Andrea: Behintzat ttuntun bi etortzen zian, txistuba ta zean. Gero dantza-soka're izaten zan. Sueltua. Agarratua ez zan...
- J.J.: Ez, joiño!
- Baltsen ibilli ezker kongregaziotik fuera!
- Andrea: Bai, fuera.
- Zuei're esaten zizuen hoi? Mutillei pakeago utziko zizuen.
- J.J.: Bai, bai, guk ez...

29. Urkiolako abenturak

- **Erref:** HRA-001/046
- **Iraupena:** 0:01:10. **Hasi:** 01:20:10. **Bukatu:** 01:21:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Urkiolara joan behar izan zuten batean bizitako abentura kontatzen du.</p>

Transkripzioa

- Juan Joxe: Bai, zeara, Urkiola jun behar genun, ezta?
- Andrea: A, bai, bai. Ba... bueno, hoi ezkondu ta gero zan.
- J.J.: Bai. Urkiolaa jun behar genun. Ta autobusa hemen zala, Amezketatikan zeara, Urkiolakua. Ta ez dakit nola enteatu giñan, behintzat bi plaza o hiru o lau, lau bai, [...] lau baziala ta hemendik Alegria oiñez jun ta han hartu ta bueltakon Alegrin utzi giñuen ta berriz oiñez etorri Alegritan, in genun.
- Andrea: Bai, oain baiño hanka hobek genduzkan.
- J.J.: Bai, Amezketako autobusa.
- Andrea: Amezketakua bai.
- J.J.: Ta Amezketatikan ta...
- Andrea: Zubeldia
- J.J.:Ta lau...
- Andrea: Zubeldiatarrak behintzat.
- J.J.: ... lau, lau plaza bazarela, ta... ez dakit nondik enteatu giñan, Goienetxekok seguru asko, ta oiñez Alegria.
- Oain esan behar gaztei: "Segi zazue, segi zazue oiñez".
- Andrea: Hoi ba, hoi ba.
- J.J.: Mekauen.
- Andrea: Hoi ba.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-04-05

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com